

Resan till Tavastehus landsförsamling.

Den 27 maj 1895.

Resan till Tavastehus landsförsamling företogs med anledning af en notis i tidningarna om att ett fynd af bl. an. en mängd silfvermynt blifvit gjordt i närheten af Tavastehus. Den 27 maj anlände jag till fyndstället, som befann sig i Tavastehus landsförsamling på den s. k. Linnaniemi, en i Vanajavesi sjö från dess östra sida utskjutande udde, från hvilken i förflutna tider en bro synes varit byggd öfver sjön till dess andra strand strax nedom slottet.

Herr K. F. Töderholm, som är förvaltare på den på denna udde befintliga ängsäg, hade tillvaratagit fyndet, som gjorts i medlet af maj innevarande år vid gräfning af ett dike för nedläggande af ängrör mellan maskinhuset och änghylleriets på halft afståndet emellan sagde byggnader och ungefär midt på Linnaniemi-udden. Bland de sålunda funna fornsakerna framstår i främsta rummet:

Ett halband af silfver och sammansatt af 15 par korta, slätade band och dessa förenande 16 stycken ringar. Vid dessa ringar och band har man dels omedelbart dels medelst korta kedjor fästat mynt och andra hängprydnader. Af dessa fasthänga äro nu: 5 orientaliska och 4 västerländska mynt samt 4 andra hängprydnader. Till fyndet hör dessutom: 29 orientaliska mynt, 27 dito västerländska, ett hästskoformigt spänne, 2 pärlor och 2 andra hängprydnader. Äfven de nämnda smyckena äro af silfver.

Föremålen lägo på 40-42 ctns djup i lerblandad jord, ofvan hvilken jordmån är gammal åkerjord. Af mynten hade 2 stycken hittats senare i den uppkastade millen. Vid den ytterligare gräfning jag på fyndstället lät utföra med arbetare, som herr Töderholm ställde till mitt förfogande, hit-

tades icke vidare något föremål, ej heller kunde uppdagas något spår af något slags kärb eller annat hölje, i hvilket silverskatten kunnat vara nedlagd. Blott det må anmärkas att ströu invid fyndstället en större jordfast sten tidigare blifvit bortsprängd utan att skatten då blifvit uppdagad. Måhända hade denna sten i sinom tid utgjort ett märke på stället för den antagligen med afsikt nedgräfd skatten. Halsmycket liknar tåmmeligen det smycke, som tidigare funnits i Hauho.⁵⁴ De mynt, som hittades med det i fråga varande halsbandet på Linnaniemi hafva af dr. Artur Hjelt blifvit undersökta och bestämda.

Uppittarna voro följande 5 arbetare: H. Rändelin, V. Kalin, V. Viiala, Osk. Luomala och J. Johansson. I hittarlön hafva de in summa erhållit 50 Mk.

Vid samma tillfälle erhöj jag af nämnde förvaltare Löderholm en yxa med spår af silfverinfattning och en spjutspets af järn, funna jämte ben för 5 år sedan i jorden på samma Linnaniemi, då grundval till det nya pannhuset på udden norra strand gräfdes. Framför denna byggnad utlades samtidigt järnvägsskenor och hittades äfven där ben jämte en hufvudskål af människa. Något liknande en likkista skall äfven påträffats och transporterades denna jämte benen till kyrkogården, där de på nytt nedgräfdes.

Järnföremålen däremot hafva sedan dess sättes 5 år — legat i förvaltarns kontor och blefvo först nu händelsevis räddade till museet.

Jag lät äfven på detta ställe anställa gräfningsarbeten utan att dock något annat nytt kunde konstateras, än att fasta, orörda jorden vidtog på 50 à 60 cm.

I sammanhang härmed må nämnas, att två veckor efter det vid Tavastehus funna halsbandet tillvaratogs af statsarkeologen fragment af ett ³/₄ liknande band jämte spännen och mynt funna i Kousis.⁵⁵ Bildadt i Finskt Museum 1894 N:o 6-7.

djup.

Redan af förrigt hade jag mig bekant, att på den i närheten liggande egendomen Karlberg af Tavastehus landsförsamling skulle finnas ett svärd, som under jordarbete hittats i gårdens mark. Därför begaf jag mig till nämnde ställe hvars ägare öfverste Hugo Standerthskjöld tyvärr icke var hemma, men blef jag likväl i tillfälle att få se svärdet, som förvarades på fönsterposten i öfverstens arbetsrum. Det mätte $104\frac{3}{4}$ ctm. i längd, hade jämförelsevis lång parerstång och halfrund knapp samt förskrifver sig från slutet af vår hednatid. Det hittades för två år sedan i åkern på stranden om landsvägen nedanför Katajisto hemmans förra mark, som blifvit införlifvad med Karlbergs egor. Tyndstället var en stenig kulle, som till 3 fots djup jämnats med den omgifvande marken, hvarvid förutom sagda svärd påträffades några ringar af järn samt ett föremål, liknande hälften af glasögon, antagligen också af järn; allt enligt utsago af trädgårdsmästare K. Letterlöf, som dock icke hade sig bekant, hvart dessa sistnämnda pjäser tagit vägen. Myllan i kullen skall liknat matjord. Däremot visste sagde trädgårdsmästare att berätta om ett annat fynd, som i föl höstas gjorts i Karlbergs hästhage på stranden af Panajavesi-sjö och hvilket skall bestått af 4 spjutspetsar. Tyndstället var äfven här en stenröse-kulle, i hvilken jorden var mer än vanligt svart, men som numera utjämnats till åker. Hvart dessa fömsaker tagit vägen, icke håller därom kunde trädgårdsmästaren lämna några bestämda upplysningar, men lofvade dock försöka skaffa sådana. — För att under husbondens frånvaro icke begå egenhandsrätt lämnade jag svärdet kvar på fönsterposten. †

† Det nämnda på Karlberg förvarade svärdet jämte en spjutspets af järn har öfverste Standerthskjöld senare förcirrat till Hist. musiet. (N:o 3180)

Af förvaltaren Söderholm på Linnaniemi erhöll jag underrättelse om att handlanden K. F. Björkbom i Tavastehus skulle intressera sig för fornsaker och äfven äga en samling af sådana. Efter slutfördt arbete på Linnaniemi lät jag därför ro mig öfver till Tavastehus, där jag äfven träffade nämnde handlande. Hans fornsakssamling bestod af en större myntsamling, förnämligast svenska mynt, 4 stenredskap och en pilspets af järn. Af dessa föremål förärade herr Björkbom till Hist. museet blott pilspetsen, som för 3 år sedan funnits i Luopiois på stranden af Kukkia-sjö. Den öfriga delen af samlingen ville ägaren tillvidare behålla. Att herr Björkbom icke ägde flere fornsaker, än de nämnda, härrör däraf, att denne amatörs specialitet utgjort gamla mynt. Tillfällen till förvärfvande af äfven förhistoriska föremål skola visserligen icke saknats. Synnerhet på 70-talet, då Björkbom började med sin myntsamling, erbjödos honom fornsaker till salu i mängd. Hist hade senaste vinter en arbetare Kustaa Numminen från Hakala gård i Mähättula by af Hättula socken bjudit ut åt honom ett svärdfäste, som han håller icke köpt. På min uppmaning lofvade Björkbom dock ännu försöka skaffa sig svärdfästet. Detta lyckades honom ock. Då jag något senare eller den 19 juni på genomresa åter besökte samme handlande tilläste jag mig därför af honom icke blott nämnde svärdfäste, som är prydt med slingernamnent och bär spår af silfverinfattning, utan ock en kedlänk af brons för inköpspriset 8 mark. Dessa två pjäser utgjorde dock (en) del af fyndet, som i augusti 1894 gjorts i Karlbergs mark och torde vara detsamma, som trädgårdsmästare Letterlöf afsett med sin ofullständiga beskrif-

ning. Att till fyndet ursprungligen hört åtmin-
stone också 4 spjutspetsar, framgår dock såsom redan
nämndt icke blott af sagda beskrifning, utan är troligt
äfvén på grund af den uppgift, som genom herr
Björkborn meddelades mig, att nämligen arbetsskar-
larna, som gjorde fyndet, delat detsamma sig emel-
lan. Huru många desse varit kunde Björkborn
icke upplysa om; det säkra är blott att vid denna
bytesfördelning nyssnämnda 2 pjisar tillföllo arbetaren
Numminen, enligt hvars utsago vid samma till-
fälle skall funnits äfvén lämningar af lik.

I sammanhang härmed må nämnas,
att museet äger ett damasceradt svärd, hvars knapp
och parerstäng äro öfverdragna med tunna guldblåd.
Det blef år 1887 funnet nedanför Karlberg i stran-
den af Kanajavesi sjö och inkom följande år till mu-
seet genom bokbindaren M. Kumpuniemi från Hel-
singfors. (Se längst Musii katalogen nr 2598). - Af
samme Kumpuniemi, som jag för att erhålla vida-
re upplysningar om detta fynd besökte sistlidne 3^{de}
november, erfor jag, att han köpt svärdet af maskinist
Gustafsson på öfverste H. Handertskjöld's ångskip, hvil-
ken maskinist åter tillhandlat sig detsamma af upp-
hittaren. Gustafsson hade varit i beräd att genom
någon jude sälja svärdet till utlandet. Tillika visste
nämnde sagesman att berätta, att svärdet vid upp-
hittandet varit inneslutet i slida, som vid upp-
tagandet dock föll sönder i händerna.

Såsom af nu relaterade omständigheter fram-
går, har således från och med år 1887 på Karlbergs
mark i ^{af Tavastepus landsförsamling} ~~Hattala socker~~ förfynd hittats tre sär-
skilda gånger utan att en enda gång lagstad-
gad anmälan därom blifvit gjord. Hvarken
egendomsägaren eller upphittaren har man i rin-
gaste mån att tacka för att hälet en del af dessa fynd
hamnat i Historiska museet. Tvärtom hafva vi här

att anteckna upprepade fall på okunnighet, likgiltighet och lagöfverträdelse.

11)

A. O. Heikelin kautta kesällä 1897.

Forned. 26/XT 1897.

Ote
Karlbergin kartanon kartasta
Hämeenlinnan maaseurakunnassa

Kaava 1:4000

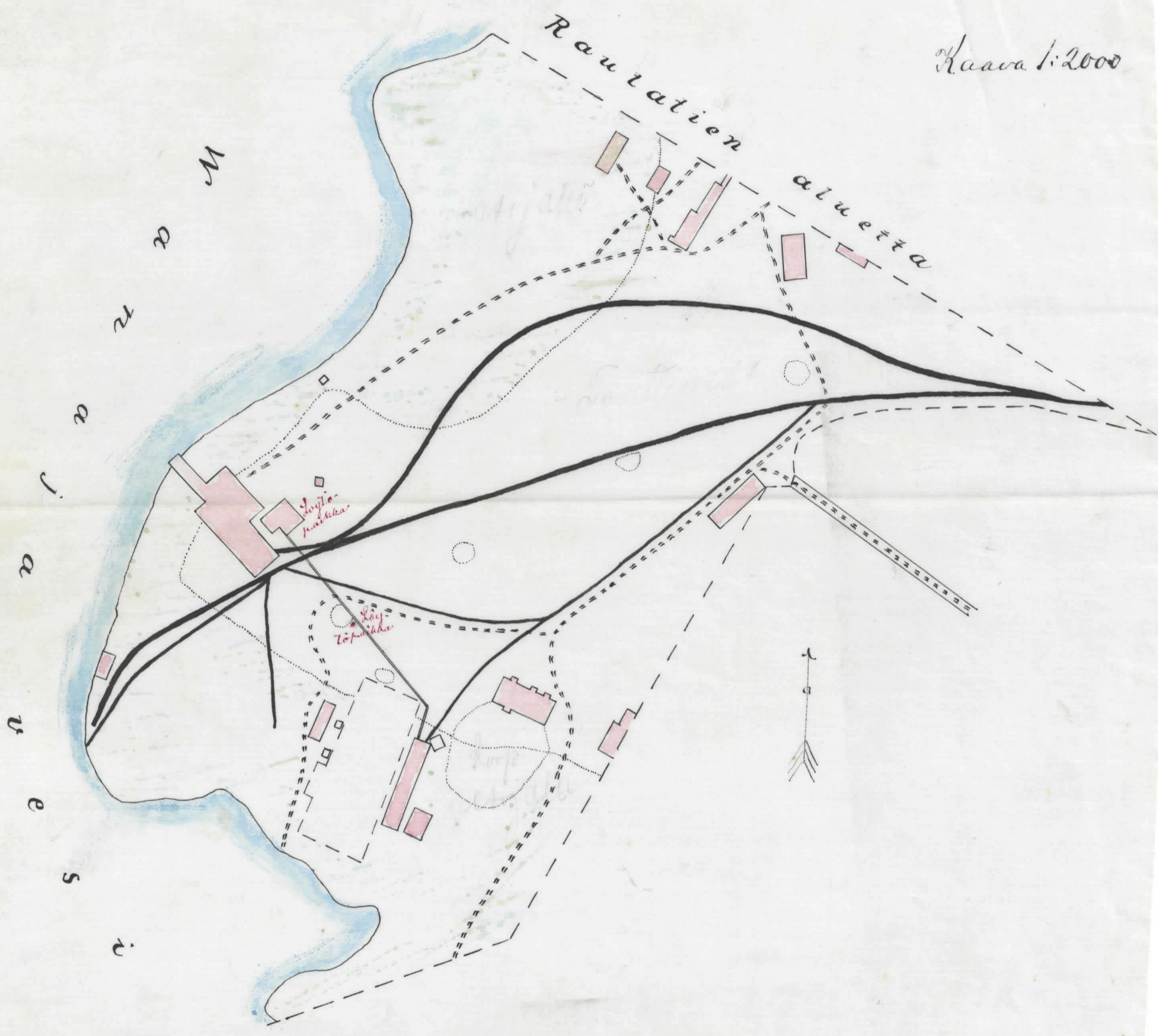


Löyly-
paikka

101

Ots
Linnasaaren kartasta
Hämeenlinnan maaseurakaavassa

Kaava 1:2000



M
a
n
a
j
a
u
e
s
i